

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ

02/06/2025

A1. α.

1.α.

2.β.

3.β.

A1. β.

παρ' ἧν - ὁδόν

ὑπὲρ ὧν - παραφράγματα

B1.

Ο Πλάτωνας παρουσιάζει το θέμα του μύθου της αλληγορίας του σπηλαίου χρησιμοποιώντας τον εκφραστικό τρόπο της αλληγορίας.

Η αλληγορία είναι ένας εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας άλλα λέει και άλλα εννοεί. Πρόκειται για μια συνεχή μεταφορά ή παρομοίωση, μεταφορά δηλαδή που εκτείνεται σε μεγαλύτερο τμήμα του έργου ή σε μια ενότητα. Με την αλληγορία ο ομιλητής μιλά συμβολικά, καθώς πίσω από αυτά που γράφει εννοούνται άλλα. Η αξία της είναι διδακτική και όχι αποδεικτική. Με την αλληγορία ενισχύεται η διαλεκτική και θεμελιώνονται απόψεις που δεν μπορούν να στηριχτούν σε αυτή. Ο Πλάτωνας τη χρησιμοποιεί για να κάνει πιο κατανοητές δύσκολες φιλοσοφικές έννοιες και για να κερδίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Επίσης, η αλληγορία είναι ένας αναλογικός συλλογισμός τον οποίο ο φιλόσοφος χρησιμοποιεί για να δείξει πώς βλέπει τον κόσμο και όχι για να αιτιολογήσει την κατάσταση του κόσμου. Ο Σωκράτης προτρέπει τον Γλαύκωνα να παραστήσει, δηλαδή να φανταστεί την εικόνα που του περιγράφει (ἀπεικασον). Με το ρήμα ἀπεικασον δηλώνεται ότι πρόκειται για μεταφορά ή παρομοίωση. Ἀπεικάζω: Απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή/σύγκριση. Η χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή ως ο «(πλατωνικός) μύθος του σπηλαίου», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία.

Στη φράση του κειμένου παιδείας τέ πέρι καί ἀπαιδευσίας δηλώνεται το θέμα της ενότητας και της αλληγορίας που είναι η παιδεία και ο ρόλος που παίζει στην οργάνωση της πολιτείας. Η αλληγορία αναφέρεται στη γνωσιολογική κατάσταση του ανθρώπου. Με τις λέξεις αυτές ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαίου: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και έλλειψη παιδείας). Στην Πολιτεία γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών (424a): τροφή γάρ και παίδευσις χρηστή σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὖ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβάνονται ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται [: γιατί η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννά καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν ακόμη καλύτερες από τις προηγούμενες –μετάφραση Ι. Γρυπάρης]. Στον μύθο του σπηλαίου, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει λοιπόν και γνωσιολογικό περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό;

Μέσα στο σπήλαιο οι δεσμώτες πιστεύουν ότι η μόνη αληθινή πραγματικότητα είναι αυτή που αντιλαμβάνονται με τις αισθήσεις τους. Οι άνθρωποι δεμένοι με την πλάτη προς την έξοδο του σπηλαίου από την παιδική ηλικία (« ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένους ») βλέπουν μπροστά τους να προβάλλονται μόνο οι σκιές των αντικειμένων. Αυτές δημιουργούνται από τη φωτιά που καίει πίσω από το τείχιο, στο οποίο μεταφέρονται τα αντικείμενα από τους παραφέροντες ανθρώπους (« φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὅπισθεν αὐτῶν»). Μέσα στο σπήλαιο η φωτιά και οι σκιές που σχηματίζονται από αυτή διαμορφώνουν για τους δεσμώτες έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από άγνοια, παροδικότητα και πλάνη. Οι δεσμώτες αγνοούν την ύπαρξη του κόσμου, που βρίσκεται έξω από το σπήλαιο και είναι ο μόνος αληθινός.

Με την αφήγηση της αλληγορίας διασαφηνίζεται η βασική θεματική της συζήτησης, που είναι η υπάρχουσα κατάσταση της ανθρώπινης γνώσης (της οποίας βάση είναι οι αισθήσεις και ο αφελής εμπειρισμός που προσφέρουν αυτές) και, κατ' επέκταση, ποιο είναι το ανοδικό ταξίδι του ανθρώπου προς την αληθινή γνώση.

B2.

Το βασικό θέμα του κειμένου αναφοράς είναι η κατάσταση των δεσμωτών μέσα στο σπήλαιο, η οποία χαρακτηρίζεται από άγνοια και πλάνη. Οι δεσμώτες ζουν σε ψευδαισθήσεις και αντιλαμβάνονται ως αληθινή πραγματικότητα μόνο τις σκιές («τοὺς γὰρ τοιούτους ... προσπιπτούσας;»). Η επαφή με την αληθινή πραγματικότητα είναι αδύνατη, καθώς είναι δεμένοι στα πόδια και στον αυχένα («κύκλῳ δὲ ... περιάγειν»). Η αληθινή πραγματικότητα όμως βρίσκεται έξω από το σπήλαιο, δεν είναι ο αισθητός κόσμος αλλά είναι ο κόσμος των Ιδεών. Αυτόν τον κόσμο αδυνατούν να τον δουν οι δεσμώτες.

Στο παράλληλο κείμενο ο αφηγητής περιγράφει μια ζοφερή πραγματικότητα, στην οποία οι πολίτες υποτάσσονται στη λογική του ισχυρού («Η λογική του ισχυρού το απαιτούσε.») και το καθεστώς επιβάλλει τη δική του πραγματικότητα στους πολίτες αρνούμενο οποιαδήποτε άλλη συνθήκη («Η φιλοσοφία ... εξωτερικής πραγματικότητας»). Ο ήρωας του έργου όμως έχει ακλόνητη την πεποίθηση ότι η μόνη πραγματικότητα είναι ο υλικός κόσμος, η πραγματικότητα που αντιλαμβάνεται κανείς με τις αισθήσεις, γιατί αυτός ο κόσμος είναι αντικειμενικός και αμετάβλητος («Ο υλικός κόσμος ... το κέντρο της γης»).

Είναι προφανής η ομοιότητα της πρώτης παραγράφου του παράλληλου κειμένου με το κείμενο αναφοράς καθώς και τα δύο εστιάζουν στην άγνοια στην οποία ζουν τόσο οι δεσμώτες του σπηλαίου όσο και οι πολίτες-υπήκοοι του απολυταρχικού Κόμματος. Ωστόσο, στο πλατωνικό κείμενο προβάλλεται ως αληθινή πραγματικότητα ο κόσμος έξω από το σπήλαιο, ο νοητός, που δεν γίνεται αντιληπτός με τις αισθήσεις αλλά με την αληθινή νόηση. Αντίθετα, στο παράλληλο κείμενο ο αφυπνισμένος ήρωας εκφράζει την πεποίθηση ότι ο αληθινός κόσμος είναι μόνο ο αισθητός και όχι αυτός που προβάλλει το καθεστώς.

B3.

1. Πήγε να τον δει ο ωτορινολαρυγγολόγος, γιατί ένα κοκκαλάκι ψαριού είχε κολλήσει στον οισοφάγο του.
2. Πρόσφατα καταργήθηκε ο φόρος κατανάλωσης στα είδη πρώτης ανάγκης.
3. Στις εκπτώσεις η κόρη μου συνήθως ψωνίζει πολλά φορέματα.
4. Με στεναχώρησε το φέρσιμό του. Ήταν φοβερά προσβλητικό.
5. «Δεν ντρέπεσαι που επαναλαμβάνεις ό,τι σου λέει η γυναίκα σου; Κατάντησες φερέφωνό της.»

B4.

- 1) Λάθος
- 2) Λάθος
- 3) Σωστό
- 4) Σωστό
- 5) Λάθος

Γ1.

(Ισχυρίζεται) ότι παρατηρούσε τον εαυτό της συχνά, παρατηρούσε επίσης αν κάποιος άλλος τη βλέπει και ότι πολλές φορές έριχνε το βλέμμα στη σκιά της. Όταν έφτασαν πιο κοντά στον Ηρακλή, αυτή που αναφέρθηκε νωρίτερα προχωρούσε με τον ίδιο τρόπο, ενώ η άλλη επειδή ήθελε να προλάβει / προφτάσει, έτρεξε στον Ηρακλή και του είπε: Σε βλέπω, Ηρακλή, να απορείς ποιον δρόμο στη ζωή να ακολουθήσεις. Εάν λοιπόν με ακολουθήσεις, αφού με κάνεις φίλη σου, θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και στον πιο εύκολο δρόμο και δεν θα αφήσεις αδοκίμαστο κανένα από τα ευχάριστα από τη μία και από την άλλη θα περάσεις τη ζωή σου χωρίς να δοκιμάσεις τα δύσκολα.

Γ2.

Σύμφωνα με τη διήγηση του Πρόδικου, πλησίασαν τον Ηρακλή δύο μεγαλόσωμες/επιβλητικές γυναίκες, η Αρετή και η Κακία (**«δύο γυναίκας προσιέναι μεγάλας»**). Η Αρετή, από τη μία, χαρακτηριζόταν από ευπρέπεια, ευγένεια, καθαρότητα στο σώμα, συστολή/ταπεινότητα στο βλέμμα, σύνεση στον χαρακτήρα και φορούσε λευκό φόρεμα (**«τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπὴ τε ἰδεῖν καὶ ἑλευθέριον φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ»**). Η Κακία, από την άλλη, ήταν καλοθερμμένη, χυμώδης και μαλθακή. Ήταν καλλωπισμένη/ βαμμένη ώστε να φαίνεται πιο λευκή και ροδαλή στην επιδερμίδα απ' ό,τι ήταν και στο σώμα να δίνει την εντύπωση ότι είναι ψηλότερη/πιο στητή από το φυσικό της. Κοιτούσε ψηλά και φορούσε ένδυμα με το οποίο θα μπορούσε να τονιστεί η νεανική ομορφιά της (**«τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμπει»**).

Γ3. α.

γυναῖκας: γυναικός

φύσει: φύσεως

σῶμα: σώματος

καθαρότητι: καθαρότητος

Γ3. β.

φανῆναι: φάνηθι

μεγάλας: μειζόνων

ἰδεῖν: ὀψομένη

ἐπισκοπεῖν: ἐπεσκόπει

ἄξω: ἀγάγωμεν

οὐδενός: οὐδεμιᾶ

Γ4. α.

ιδεῖν: απαρέμφατο της αναφοράς (τελικό) από τον όρο «εὐπρεπῇ»

τῆς φύσεως: γενική συγκριτική ως β' όρος σύγκρισης στον όρο «ὀρθοτέραν»

τῷ Ἡρακλεῖ: αντικείμενο στον όρο «προσδραμεῖν»

ἀποροῦντα: κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται από το ρήμα «ὀρῶ» και αναφέρεται/ είναι συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος «σε»

φίλην: κατηγορούμενο στο αντικείμενο «ἐμέ» μέσω της μετοχής «ποιησάμενος»

τῶν χαλεπῶν: γενική αντικειμενική στον όρο «ἄπειρος»

Γ4. β.

«εἰ τις ἄλλος αὐτήν θεᾷται»:

Δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση ολικής άγνοιας μονομελούς

Εκφέρεται με Οριστική (θεᾷται) που δηλώνει το Πραγματικό

Λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο απαρέμφατο «ἐπισκοπεῖν»

